

59. Сидельников С.И. О численном и социальном составе Первого болгарского революционного комитета 1869 – 1873гг. / С.И.Сидельников // Историко-социологические исследования. – Москва: Наука, 1970. – С.254 – 282.
60. Марков Д.Ф., Виноградов В.Н. Институт славяноведения и балканистики: некоторые итоги и перспективы научной деятельности / Д.Ф. Марков, В.Н.Виноградов // Новая и новейшая история. – 1983. – №4. – С.19 – 32.

Самойленко Н. І. Соціальна історія Болгарії у дослідженнях українських істориків (середина 1950-х – середина 1980-х рр.)

Історичне болгарознавство традиційно розвинуте в Україні. Попри те, що в ньому соціальна історія Болгарії ще не представлена у якості самостійного наукового напрямку, українські дослідники в межах загальноприйнятого розуміння предмету соціальної історії висвітлювали минуле болгарської нації. Автор з'ясовує, що узагальнена впродовж середині 1950 – середині 1980-х рр. емпірична база їх розвідок не втратила свого значення та потребує нової інтерпретації.

Ключові слова: соціальна історія, соціальна група, соціальний інститут, Болгарія, історіографія.

Самойленко Н. И. Социальная история Болгарии в исследованиях украинских историков (середина 1950-х – середина 1980-х гг.)

Историческая болгаристика традиционно развита в Украине. Хотя в ней социальная история Болгарии еще не представлена в качестве самостоятельного научного направления, в статье в общепринятых рамках базовых концептов социальной истории рассматривается прошлое болгарской нации в исследованиях украинских специалистов середины 1950 –х – середины 1980-х гг. Автор приходит к выводу, что эмпирическая база украинской болгаристики не утратила своего значения, однако требует новой интерпретации.

Ключевые слова: социальная история, социальная группа, социальный институт, Болгария, историография

УДК 94:327

Л. С. Матлай

ЧЛЕНСТВО ІСПАНІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ (1955–2015 рр.)

У статті розглядаються умови вступу Іспанії в ООН. Країна є активним членом міжнародної організації з 14 грудня 1955 року. Іспанія також обиралася до Ради Безпеки ООН у 1969-70, 1980-1981, 1993-1994 і 2003-2004 роках і брала участь у численних миротворчих місіях, надаючи війська, гуманітарну допомогу потребуючим країнам, включаючи Афганістан, Східний Тимор, Ліван, Косово та Гаїті. Генеральна Асамблея ООН знову обрала парламентську монархію непостійним членом Ради Безпеки терміном на два роки, починаючи з 1 січня 2015 до 31 грудня 2016 року.

Ключові слова: Іспанія, міжнародні організації, ООН, ізоляція, непостійний член Ради Безпеки ООН, діалог, превентивна дипломатія, миротворчі операції.

У зовнішніх зносинах на початку третього тисячоліття все більшого значення набуває превентивна дипломатія та посередництво в рамках міжнародних організацій, зокрема, Організації Об'єднаних Націй, яка була створена 24 жовтня 1945 року. Вона складається з Генеральної Асамблеї – дорадчого органу всіх без винятку держав-членів; Ради Безпеки; Економічної та Соціальної Ради та Секретаріату на чолі з Генеральним секретарем ООН. Доречно акцентувати, що Рада Безпеки ООН залишається єдиним органом у світовій системі міжнародних відносин, який наділений правом застосування політичних, фінансово-економічних та військово-силових санкцій проти порушників міжнародного права. Рада Безпеки складається з п'ятнадцяти членів. З них, п'ять постійних членів – Франція, Великобританія, Китай, Російська Федерація і Сполучені Штати Америки володіють правом вето на рішення даного органу. Інші десять непостійних членів обираються Генеральною Асамблеєю на два роки без права вето. Рішення в Раді Безпеки приймаються двома третинами голосів членів за одностайності всіх постійних представників. Постійні та тимчасові члени Ради Безпеки мають можливість захищати як власні національні інтереси в рамках організації, так і впливати на всі колегіальні рішення. В останні роки можна спостерігати, як позиція непостійних членів була перепонуою для прийняття проектів резолюцій Ради Безпеки, які пропонувалися окремими постійними членами. 16 жовтня 2014 року Іспанія вп'яте обрана непостійним членом Ради Безпеки і з 1 січня 2015 року є частиною вищого органу прийняття рішень глобального масштабу. Саме тому, досвід членства Іспанії в ООН та її позиціонування як претендента на місце непостійного члена Ради Безпеки цікаві для дослідження та узагальнення.

Тема актуалізується прагненням України стати непостійним членом Ради Безпеки ООН у 2016 - 2017 роках, оскільки місце в зазначеному органі дає державі право голосу у питаннях, що стосуються миру та безпеки, у тому числі при розв'язанні проблем українсько-російських відносин, пов'язаних з анексією Криму та неоголошеною війною на територіях Донецької та Луганської областей; в санкціях проти Іраку, Сирії, Північної Кореї, терористичних організацій та угруповань; а також у рішеннях щодо проведення миротворчих операцій.

В українській історіографії зазначена тематика майже не висвітлювалася. Окремі питання вступу та членства Іспанії в ООН розглядалися у працях відомих іспанських науковців – Франсиско Альдекоа, Рафаеля Дескаллара, Ігнасіо Моліни, Антоніо Морено, Хав'єра Паредеса, Хав'єра Санчеса Сано та інших.

Мета даної наукової розвідки – проаналізувати питання членства Іспанії в ООН, її представництво в Раді Безпеки та розкрити плани парламентської монархії щодо роботи в якості непостійного члена наймогутнішої інституції міжнародної організації.

Історія приєднання країни до ООН була складною. Правлячий режим Ф. Франко у післявоєнний період тричі намагався вступити в ООН. Однак, відповідно до резолюції ООН від 12 грудня 1946 року, майже всі держави світу відкликали з Іспанії своїх послів (за винятком, Святого Престолу, Швейцарії, Португалії та Аргентини) через співпрацю диктатора Ф. Франко з фашистськими режимами Німеччини та Італії, участь "Блакитної дивізії" у другій світовій війні на боці Німеччини. Крім того, франкістський режим визнали фашистським і Іспанію позбавили права на участь у міжнародних інститутах, створених ООН [1, с.29-30]. Суворе рішення резолюції негативно вплинуло на статус країни у світовій системі. Відтоді Іспанія перебувала у міжнародній ізоляції, не мала дипломатичних відносин з багатьма країнами світу, не відігравала важливої ролі в європейській та світовій політиці. З часом, франкістський режим еволюціонував, відбулися соціально-політичні перетворення в іспанському суспільстві. Тому, 4 листопада 1950 року Генеральною Асамблеєю ООН прийнято рішення про відміну резолюції 1946 року. Утім, всі спроби Іспанії вступити в ООН були безуспішними. При голосуванні 8 грудня 1955 року проти вступу Іспанії в ООН виступили Китай та Куба [2]. Лише після численних переговорів, останні держави погоджуються проголосувати і Іспанія остаточно приєдналася до ООН 14 грудня 1955 року. Таким чином, іспанське питання було вирішено.

Варто зосередити більшу увагу на післяфранкістському періоді членства країни в ООН. Саме тоді, парламентська монархія стала відігравати активну роль в цій організації, брати участь у спеціальних установах, програмах і фондах ООН, у тому числі – Програмі розвитку ООН, ВООЗ (Всесвітній організації охорони здоров'я), ЮНЕП (програмі по навколишньому середовищу), ЮНЕСКО (організації з питань освіти, науки і культури), ЮНІСЕФ (дитячому фонді), ФАО (продовольчій та сільськогосподарській організації), УВКБ (агентстві у справах біженців) тощо.

На протязі останніх 25 років Іспанія набула величезного досвіду участі у 50-ти міжнародних місіях, як в рамках ООН, так і регіональних організацій. У миротворчих операціях під егідою ООН взяли участь понад 140 тисяч іспанських військовослужбовців та співробітників правоохоронних органів. Іспанія очолювала дві місії – Групу спостерігачів ООН в Центральній Америці та Тимчасові сили ООН в Лівані (ТСООНЛ). Країна заплатила високу ціну: 168 іспанців загинули при виконанні службових обов'язків [3].

Іспанські миротворці розпочали свою місію з підтримки миру в Лівані 15 вересня 2006 року разом з військовим контингентом з Індії, Індонезії, Непалу та Малайзії. З 28 січня 2010 року іберійський генерал Альберто Асарта Куевас зайняв пост глави місії і командувача силами ООН. Миротворці були задіяні на розмінуванні територій, відновленні інфраструктури Лівану.

27 грудня 2001 року уряд Іспанії прийняв рішення направити до Афганістану своїх миротворців. Перші 350 військовослужбовців прибули в азійську країну у січні 2002 року. Однак, урядовий кабінет Х. Сапатеро у 2004 році вивів іспанський військовий контингент. На даний час, згідно з політичними домовленостями, досягнутими 23 вересня 2009 року і 19 лютого 2010 року, в Афганістані перебуває більше тисячі військовослужбовців, які в першу чергу, задіяні у різних гуманітарних місіях, підготовці афганських солдатів.

Іспанські миротворці брали участь в гуманітарних операціях ООН в Албанії (1999 р.), Мозамбіку (2000 р.), Македонії (2001 р.), Гаїті (у 2004 та 2010 рр.), Індонезії (2005 р.), Судані (2006 р.), Чаді (2008 р.). Чисельний військовий контингент іберійців успішно виконує свої завдання по боротьбі з піратством в районі Африканського Рогу (операція "Аталанта") [4].

У 2011 році Іспанія відкрила новий центр зв'язку для миротворчих операцій ООН у Валенсії. До цього часу працював один центр в Італії, що в умовах помилок персоналу чи несправностей в системі, могло призвести до непередбачених наслідків в управлінні операціями з підтримки миру. Мадрид витратив на будівництво адміністративних приміщень та комплексу супутникових антен площею у 40 тисяч квадратних метрів більше 25 мільйонів євро. На теперішній час в центрі працюють близько 300 міжнародних співробітників ООН, які планують, готують та здійснюють управління миротворчими місіями на всіх континентах.

За ініціативою Іспанії, в період її непостійного членства в Раді Безпеки у 2002-2004 роках, створено Комітет боротьби з тероризмом, який координує діяльність держав та міжнародних організацій у попереджувальних заходах щодо розповсюдження терористичних загроз. Держава велику увагу приділяє ядерній безпеці та нерозповсюдженню ядерної зброї, беручи участь в Глобальній ініціативі з боротьби з ядерним тероризмом, підтримуючи рішення Резолюції Ради Безпеки ООН 1540 (2004). Іспанія ініціювала Резолюцію Ради Безпеки 2117 (2013) про нерозповсюдження стрілецької зброї та легких озброєнь, виступає за роззброєння та нерозповсюдження зброї масового знищення. Країна ратифікувала Конвенцію про заборону використання протипіхотних мін.

Терористичні акти в Мадриді 11 березня 2004 року, насильство з боку баскського угруповання ЕТА спонукали Іспанію змінити тактику боротьби з терористичними загрозами, задіяти всі елементи превентивної дипломатії. Урядовий кабінет Іспанської Соціалістичної робітничої партії започаткував глобальний проект "Альянс цивілізацій", який спрямований сприяти діалогу і співробітництву між різними спільнотами, культурами, релігіями та цивілізаціями. Ініціатива створення "Альянсу цивілізацій" належить прем'єр-міністру Іспанії Х. Л. Сапатеро (на посаді перебував у 2004-2011 рр.) та була представлена ним у вересні

2004 році на 59 сесії Генеральної Асамблеї ООН. Пізніше, до даної ініціативи приєдналася Туреччина. 14 липня 2005 року ініціатива була формально прийнята Генеральним Секретарем ООН. Згодом вона отримала односторонню підтримку всіх держав-членів ООН. Щорічно проводяться форуми "Альянс цивілізації", в яких у форматі міжнародної конференції беруть участь глави держав та урядів; представники ООН; політичних, академічних, релігійних, громадських організацій; ділових кіл світу. Перший захід відбувся у Мадриді у січні 2008 року; другий – у Стамбулі у квітні 2009 року; третій – у Ріо-де-Жанейро у травні 2010 року; четвертий – в Досі у грудні 2011 року; п'ятий – у Відні в лютому 2013 року; шостий – у Балі в серпні 2014 року. Слід додати, що на Мадридському форумі Іспанія представила перший національний план з міжкультурного діалогу, який слугував в якості моделі для національних планів інших держав. Його діяльність стала втілюватися через регіональні стратегії, серед яких – для Південно-Східної Європи, Середземномор'я, Латинської Америки, а також регіональні консультації для Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Слід зазначити, що Іспанія вже чотири рази була непостійним членом Ради Безпеки ООН : у 1969-1970, 1981-1982, 1993-1994, 2003-2004 роках. Відомий іспанський аналітик І. Моліна вважає, що "Іспанія як середня держава вписується в діапазон дотичності до клубу великою дипломатії раз в 10-12 років. Частіша періодичність непостійного членства в Раді Європи допустима для Німеччини, Бразилії, Індії та Японії"[5].

Іспанія посідає дев'яте місце в шкалі фінансових внесків до регулярного бюджету ООН і є членом Женевської групи, що складається з дванадцяти основних вкладників, які виконують комплексний моніторинг адміністративних і бюджетних питань у системі ООН. У 2011 році Іспанія зробила добровільний внесок в розмірі 300 000 євро до Фонду зміцнення миру.

У 2005 році Іспанія знову стала претендувати на тимчасове членство в Раді Безпеки ООН. Мадридська дипломатія доклала багато зусиль для вмілого позиціонування держави у світі: організувала та провела складні переговори із суперечливих питань, численні міжнародні конференції, презентації тощо[6]. Тільки за період з 9 по 15 жовтня 2014 року іспанці здійснили понад сто зустрічей на високих рівнях, лобіюючи свою країну. У прес-релізах зазначалися десять причин, чому Іспанія може претендувати на місце тимчасового члена Ради Безпеки. Серед них: прихильність до багатосторонності, діалогу, скоординованості, солідарності, посередництва, прозорості, гендерної рівності та поєднання традицій із сучасністю [7]. У розповсюдженій заяві Постійного представництва Іспанії в ООН, було констатовано, що як європейська, середземноморська та іберійська країна середньої величини, Іспанія бере на себе відповідальність за рішення ООН та підтримує багатосторонню співпрацю, мир та міжнародну безпеку [8, с.3]. А у декларації міністра закордонних справ і співробітництва Хосе Мануеля Гарсія-Маргальо прозвучало, що Іспанія і надалі дотримуватиметься трьох ключових понять у міжнародних відносинах – діалогу, солідарності та зобов'язань підтримувати міжнародний мир і безпеку, роззброєння, права людини і сталий розвиток [9]. В результаті, як вищесказано, Іспанію знову обрано непостійним членом Ради Безпеки ООН.

У програмі діяльності Іспанії як тимчасового члена Ради Безпеки зазначено, що держава буде використовувати свій досвід превентивної дипломатії, підтверджений різноманітними ініціативами щодо міжцивілізаційного діалогу, посилення толерантності та взаємопорозуміння між народами; доклади зусилля, щоб мандати миротворчих операцій були чіткими, зрозумілими, реальними для виконання, забезпеченими необхідними ресурсами, пристосованими до особливих обставин та відповідали поставленим цілям; враховувати точки зору держав та регіональних організацій в межах їх участі в роботі Ради Безпеки (наприклад, ОБСЄ та Африканський Союз) чи в дебатах, які сприяють пошуку взаємоприйнятних рішень (Ліга арабських країн, Організація ісламської співпраці, інші організації латиноамериканської, карибської, африканської та азійської інтеграції); ефективно реагувати на виклики миру та міжнародної безпеки в Африці, Близькому Сході, Європі та інших місцях планети; сприятиме оновленню повістки дня Ради Безпеки з метою ефективного протистояння новим загрозам шляхом гнучких та змістовних рішень (відкриті дебати, формула Арріа, інформаційні сесії у присутності спеціальних представників Генерального секретаря ООН тощо); підтримувати посередницьку діяльність як необхідний інструмент попередження та врегулювання конфліктів [8, с.1-18]. Крім того, враховуючи власний досвід боротьби з піратством в Індійському океані та Гвінейській затоці, Іспанія виступатиме за інтегральний підхід до вирішення проблеми безпеки судноплавства та рибальства.

На відкритому засіданні Ради Безпеки ООН "Запобігання конфліктам: Підтримання міжнародного миру і безпеки" 21 серпня 2014 року керівник Постійного представництва Іспанії в ООН Роман Ойярсун підкреслив, що "...в умовах зміни глобальної геополітичної ситуації та характеру конфліктів, важливо перейти від культури реагування на збройні міждержавні конфлікти (відбувається повільно і часто неадекватно) до культури запобігання, яка вимагає політичної волі та відповідних ресурсів" [10]. Показово, що Іспанія пропонує значно розширити теми дебатів та резолюцій Ради Безпеки, зокрема, таких як діти та військові конфлікти, управління природними ресурсами, вимушене переміщення громадян в середині країни, сексуальне насильство під час військових дій. На нашу думку, ці пропозиції заслуговують на увагу світової спільноти, особливо на тлі подій у нашій державі.

Отже, за майже 60 років членства в ООН, Іспанія стала впливовою країною, яка виконує взяті на себе міжнародні зобов'язання та підтримує ідеї демократії, прозорості та ефективності міжнародної організації та виступає за збільшення кількості постійних членів Ради Безпеки за рахунок держав, що мають відповідну вагу в сучасних міжнародних відносинах.

Джерела та література

1. Lleonat y Amselem A. Espana y la ONU: la «cuestion Espanola» (1945-1959) / A. Lleonat y Amselem // Revista de Política Internacional. – 1977. – №152. – P.27-45.

2. España y la ONU: 50 Aniversario [Pons Rafols X.(coord.). – Barcelona, Icaria, 2005. – 408 p.
3. Misiones militares españolas en el exterior. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.elmundo.es/elmundo/2009/01/21/espana/1232557501.html>
4. Cano Sánchez J. Las Naciones Unidas y el desarme. Análisis de las posiciones españolas en la Organización (1978-1988) / J. Cano Sánchez // Revista CIDOB d'Afers internacionals. – 1993. – №26. – 29 p.
5. Molina I. España en el Consejo de Seguridad de la ONU 2015-2016: apuntes desde cuatro planos/ I.Molina //Comentario Elcano, 60/2014 - 17/10/2014 http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/web/riecano_es/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/politicaexteriorespanola/comentario-molina-espana-en-el-consejo-de-seguridad-onu-2015-2016-apuntes-cuatro-planos#.VGR3I2dKPK0
6. España entra en el Consejo de Seguridad de las Naciones Unidas. –Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/SalaDePrensa/EIMinisterioInforma/Paginas/Noticias/20141016_MINISTERIO.aspx
7. 10 razones por las que España es un socio seguro (Consejo de Seguridad 2015-2016). – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.spainun.org/2014/10/10-razones-por-las-que-espana-es-un-socio-seguro-consejo-de-seguridad-2015-2016/>
8. Заява Постійного представництва Іспанії в ООН «Транспарентність та відповідальність». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/PoliticaExteriorCooperacion/CSNU2015-2016/Documents/Programa%20candidatura%20RUSO.pdf>
9. Declaración del ministro de Asuntos Exteriores y Cooperación José Manuel García-Margallo tras lograr un puesto no permanente en el Consejo de Seguridad. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.spainun.org/2014/10/declaracion-del-ministro-de-asuntos-exteriores-y-cooperacion-jose-manuel-garcia-margallo-tras-lograr-un-puesto-no-permanente-en-el-consejo-de-seguridad/>
10. Statement by the Ambassador Permanent Representative of Spain to the United Nations, Mr. Román Oyarzun. At the UN Security Council open debate “Conflict Prevention: Maintenance of International Peace and Security”(New York, 21st august 2014). – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.spainun.org/en/2014/08/statement-by-the-ambassador-permanent-representative-of-spain-to-the-united-nations-mr-roman-oyarzun-at-the-un-security-council-open-debate-on-conflict-prevention/>

Матлай Л. С. Членство Испании в Организации Объединенных Наций (1955-2015 гг.)

В статье рассматриваются условия вступления Испании в ООН. Страна является активным членом международной организации с 14 декабря 1955 года. Испания избиралась членом Совета Безопасности ООН в 1969-70, 1980-1981, 1993-1994 и 2003-2004 гг., участвовала в миротворческих операциях, оказывая миротворческую помощь нуждающимся странам, включая Афганистан, Восточный Тимор, Ливан, Косово и Гаити. Генеральная Ассамблея ООН 16 октября 2014 года снова избрала парламентскую монархию непостоянным членом Совета Безопасности сроком на два года, начиная с 1 января 2015 и до 31 декабря 2016 года.

Ключевые слова: Испания, международные организации, ООН, изоляция, непостоянный член Совета Безопасности ООН, диалог, превентивная дипломатия, миротворческие операции.

Matlai L. S. Membership of Spain in the United Nations (1955-2015)

The article deal with a condition of Spain's joining ONU. The country has been an active member of the United Nations since the 14th of December, 1955. Spain was elected to the Security Council four times (1969-70, 1980-1981, 1993-1994 and 2003-2004) and has participated in numerous peacekeeping missions by providing peacekeeping troops, humanitarian aid to countries including Afghanistan, East Timor, Lebanon, Kosovo and Haiti. The United Nations General Assembly elected parliamentary monarchy to serve as non-permanent members of the Security Council for two-year terms starting from 1 January 2015 until 31 December 2016.

Keywords: Spain, international organizations, isolation, non-permanent members of the Security Council, dialogue, preventive diplomacy, peacekeeping operations.

УДК 32:[323.2+325.1]

Д. В. Глазов

ПОЛІТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Активізація інтеграційних процесів у європейських країнах призводить подекуди і до непередбачуваних наслідків. Окрім позитивних зрушень в економіці та політиці європейське суспільство переживає суттєві проблеми культурно-цивілізаційного характеру.

У статті проаналізовано основні позитивні та негативні наслідки політики мультикультуралізму з огляду на досвід провідних європейських держав.

Ключові слова: політика мультикультуралізму, Німеччина, Франція, Великобританія, інтеграційні процеси.

На рубежі ХХ-ХХІ століть одним із головних предметів для дискурсу стає проблема мультикультуралізму. Актуалізація цієї проблематики не є випадковістю, справа в тому, що в сучасному світі спостерігається високий ступінь соціальної та культурної мобільності, посилення міжкультурної взаємодії, збільшення міграційних потоків зі Сходу на Захід. В результаті, більшість сучасних суспільств втратили свою гомогенність в етнокультурному плані, і включають тепер, окрім титульної нації, ряд інших народів і культур. У свою чергу, в рамках однієї держави, відбувається навіть розмивання національних ідентичностей, деконсолідація кордонів держави. Проблема подолання кризи ідентичності у суспільстві спонукає до